

ÖĞRETMEN EĞİTİMİNDE DEĞER EĞİTİMİ FIRSATI OLARAK TOPLUMA HİZMET UYGULAMALARI DERSİ¹

Yard. Doç. Dr. Mehmet BULUT

Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi, mehmetbulut@gmail.com

Arş. Gör. Neslihan BULUT

Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Arş. Gör. Aykut BULUT

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Özet

Bu çalışmanın amacı, Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tarafından hazırlanan ve Eğitim Fakültelerinde 2006-2007 öğretim yılından itibaren uygulamaya konulan yeni eğitim programları içerisinde yer alan "Topluma Hizmet Uygulamaları" dersinin öğretmen eğitiminde değer eğitimi için sunduğu fırsatları tartışmaktır. Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin amaçlarında öğretmen adaylarına, toplumsal sorumluluk bilincini kuramsal ve uygulamalı olarak kazandırma ve uygulama esnasında işbirliği, dayanışma, etkili iletişim ve öz değerlendirme becerilerini geliştirme yer almaktadır. Bu dersin eğitim kazanımları arasında öğretmen adaylarının yerel ve evrensel sorunlara karşı duyarlı olması ve bunlar için çözüm üretmesi öngörülmektedir. Üretilen yeni projelerde aktif rol alan öğretmen adaylarının etkili iletişim, öz değerlendirme, yaratıcı düşünme becerilerini geliştirirken değer eğitimi kavramını içselleştirmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın örneklemini 2010-2011 eğitim - öğretim yılında Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi İlköğretim Matematik Öğretmenliği ana bilim dalında öğrenim gören ve Topluma Hizmet Uygulamaları dersini alan 81 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmada öğretmen adaylarından nitel veriler toplanmıştır. Öğretmen adaylarının proje seçki dosyaları, etkinlik günlükleri ve görüşme formları incelendiğinde topluma hizmet uygulamaları dersi kapsamında yardımsever, iyi insan, iyi vatandaş olma; paylaşımcı ve hoşgörülü olma; saygılı olma; sorumluluk sahibi, samimi ve adil olma; toplumsal sorunlara karşı duyarlı olma gibi toplumsal değerlerin farkına vardıkları gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Topluma Hizmet Uygulamaları, Öğretmen Eğitimi, Değer Eğitimi.

SERVICE LEARNING COURSE AS AN OPPORTUNITY FOR VALUE EDUCATION IN TEACHER EDUCATION

Abstract

The aim of this study is discussing the value education opportunities of service learning practices course which started to administer by Higher Educational Council at Education Faculties since 2006-2007 educational year. Service Learning Course objectives include, bringing the preservice teachers in social responsibility consciousness by theoretically and practically. Also the course aims to develop the cooperation, effective communication and self assessment skills during the practices. Service learning course aims to make the preservice teachers precise for regional and universal problems and let them produce solutions. While preservice teachers are producing new projects, they are the active participants. By the way their effective communication skills, self assessment skills and creative thinking skills develop and they interiorize the value concept.

The sample of this study were 81 preservice teachers of primary mathematics education who took service learning practices courses at Gazi University, Gazi Faculty of Education in 2010-2011 educational year. Qualitative data were obtained from preservice teachers of mathematics. For this purpose, open ended questions asked to participants in order to answer. The participant's opinions were collected by their responses.

Key Words: Service Learning, Teacher Education, Value Education.

¹ Bu çalışma 26-28 Ekim 2011 tarihleri arasında Eskişehir'de düzenlenen Değerler Eğitimi Sempozyumunda sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

Giriş

Değer Eğitimi

“Değer” sözcüğü Türk Dil Kurumu tarafından “Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, kıymet; üstün nitelik, meziyet, kıymet; üstün, yararlı nitelikleri olan kimse; bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü” olarak ifade edilmektedir. Değerlerin, toplumsal yapıda kabul gören nitelikleri içinde barındırıyor olması değer eğitiminin önemini artırmaktadır.

Toplum halinde yaşayan insanların birbirleriyle ve içinde yaşadıkları toplumla olan ilişkilerini düzenleyebilmek için bir takım kurallara ve değerlere ihtiyaç vardır. Değerler bireylerin toplumdaki resmi olmayan ilişkilerine ait kuralları belirler. Bu bakımdan değer eğitimi bireyin içinde yaşadığı toplumla, toplumun kurum ve kuruluşlarıyla uyum içinde olacak şekilde yetiştirilmesini amaç edinir (Duman ve ark., 2001).

Değer eğitimi bireylerin karakter gelişiminde de önemli bir rol oynamaktadır. Karakterin alan yazındaki tanımlarına baktığımızda, değerlerin organize edilmiş bütünü (Kerschentsteiner, 1954), insan iradesinin sabit ve istikrarlı bir hale gelmesi (Kanad, 1951) ve insanın alışkanlıklarının tümü (Lickona,1992) şeklinde tanımlandığı görülmektedir. Yine Lickona (1992) karakter gelişimine yönelik eğitim almış kişilerin zeki, karakterli, nazik, kültürlü, bilgili olacağını savunmuştur. Kelley (2003), dürüst, saygılı, sorumluluğunu bilen, samimi, nezaketli kişilerin toplumda karakter sahibi kişiler olarak benimsendiğini belirtirken, karakter eğitiminin ancak değerler yardımıyla gerçekleştirilebileceğini savunmuştur. “İyi karakter” teriminin tanımının hangi değerlerin öğretilmesi gerektiğine ışık tutacağını ifade etmiştir.

Lickona (1992) karakter eğitiminin demokratik toplumlar için şart olduğunu belirtmektedir. Karakter eğitiminde hem toplumların hem de okulların üzerine düşen görevler vardır. Bu bağlamda okullara düşen görevi öğrencilere saygı ve sorumluluk bilincini aşılama olarak ifade etmiştir. Bu iki değer toplumsal hayatın tümünde önemli bir yer tutmaktadır. Lickona (1992), bu konuda toplumlara düşen sorumlulukları da aşağıdaki gibi özetlemiştir.

1. İyi karakter, öğretim sürecinde sağlanan destek ve örnek öğrenme uygulamaları ile geliştirilebilir.
2. Çocuğun karakter gelişiminde ilk sorumluluk ailelere aittir. Bunu takiben toplumun, okulun ve diğer sosyal yapıların sorumluluğunda biçimlenir.
3. Bireylerin iyi vatandaş olarak yetiştirilmesi etkili akademik öğretim ve iyi karakter gelişimine destekle mümkün olabilir.

Milli Eğitim Bakanlığı, 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda, Türk Milli Eğitiminin amaçlarından birisini “beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan, yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler

olarak yetiştirmek” olarak ifade etmektedir. Akbaş (2008), bu genel amaçlar çerçevesinde öğrenci yetiştiren eğitim kurumlarının görevini, programlarda açıkça ifade edilmiş veya gizil kalmış değerleri öğretmek, belirlenmiş kurallar doğrultusunda öğrencileri disipline etmek, onların ahlaki gelişimlerine katkıda bulunmak ve bu sayede karakterlerini olumlu yönde etkilemek olarak belirtmektedir. Eğitim kurumlarının genel hedefleri dikkate alındığında bu hedeflerin hoşgörülü olma, temiz olma, düzenli olma, adil olma, dürüst olma, saygılı olma, yardımlaşma gibi birçok değeri içerdiği görülmektedir.

Öğrencilere toplumsal yapıdaki değerlerin öğretilmesinde eğitim kurumları önemli bir yere sahiptir. Eğitim kurumlarında ise öğretmenler hem değerlerin öğretimi konusunda rehber hem de öğrenilmiş değerlerin uygulanması sürecinde rol modelleri olarak önemli bir görev üstlenmektedirler. Bu bakımdan öğretmenlerin ve geleceğin öğretmenleri olan öğretmen adaylarının toplumsal değerler ve değer eğitimi konusundaki yeterlilikleri önemli bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Topluma Hizmet Uygulamaları Eğitimi

Topluma hizmet uygulamaları (THU)’ nın içeriğine baktığımızda daha çok üniversiteler ve üniversite öğrencileri vasıtasıyla; üniversite - devlet - sivil toplum kuruluşları işbirliği ile yürütülen çalışmalar gözümüze çarpmaktadır. 1969 yılında Atlanta’da düzenlenen ilk THU eğitimi konferansında katılımcılar aşağıdaki önerilerde bulunmuşlardır (Atlanta Service-Learning Conference Report, 1970).

1. Üniversiteler; öğrencilerini topluma hizmet etmeye özendirmeli ve bu eğitimi akademik eğitimin bir parçası olarak tanımalı,
2. Yönetimler, eğitim kurumları ve özel kuruluşlar maksimum gönüllü katılımı sağlamak için gerekli desteği sağlamalı ve işbirliği içinde çalışmalı.

Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK), Öğretmen Yetiştirme Türk Milli Komitesince önerilen 17.02.2011 tarihli YÖK toplantısında uygun görülen THU Yönergesi tüm eğitim fakültelerine gönderilerek dersin yürütülmesinin ana ilkeleri standartlara bağlanmıştır. YÖK (2011) THU dersinin kur tanımını: “Topluma hizmet uygulamaları dersi, öğretmen adaylarına toplumsal sorumluluk bilincini kuramsal ve uygulamalı olarak kazandırma ve uygulama sırasında işbirliği, dayanışma, etkili iletişim ve öz değerlendirme becerilerini geliştirmeyi amaçlayan bir ders olma özelliği taşımaktadır. Topluma hizmet uygulamaları dersi; bir saat teorik, iki saat uygulama olmak üzere haftada toplam üç saat ve iki kredilik zorunlu bir derstir.” biçiminde tanımlamaktadır.

YÖK’ün önerdiği THU Yönergesine (2011) göre THU dersi; (1) Yerel ve evrensel sorunlara karşı duyarlılığı artırır; projeler üretmeyi, bu projelerde aktif rol almayı (katılımcılığı), çözüm üretmeyi ve işbirliği içinde çalışmayı sağlar; (2) İletişim becerilerini geliştirir; (3)Yaratıcı düşünme becerileri kazandırır; (4) Öz değerlendirme becerisini geliştirir. Bu eğitimin içeriğinde proje üretme ve gerçekleştirilmeye ek olarak öğrencilerin panel, konferans, kongre, sempozyum gibi

bilimsel etkinliklere izleyici, konuşmacı ya da dinleyici olarak katılması da yer almaktadır.

Topluma Hizmet Uygulamaları dersi eğitim fakültelerinin tüm programlarında bir dönem boyunca zorunlu olarak okutulan 1 saat teorik ve 2 saat sınıf dışında uygulama olarak gerçekleştirilen bir derstir. Dersin amaçları, öğretmen adaylarında toplumsal duyarlılık ve farkındalık; işbirliği, dayanışma, etkili iletişim ve öz değerlendirme becerilerini; toplumsal sorumluluk bilincini ve öz güveni geliştirmek ve desteklemek olarak özetlenebilir (YÖK, 2011). Bu amaç doğrultusunda dersin işleniş süreci proje tabanlı olarak gerçekleştirilmektedir. Etkinliklerin planlanması, uygulanması ve gerçekleştirilmesi aşamalarında proje ekiplerine bir danışman atanır ve yönergedeki ilke ve kurallar doğrultusunda dersin amacına uygun olarak yürütülür (Gazi Üniversitesi THU Yönergesi, 2010).

Bu dersi alan öğrenciler;

1. Yerel sorunlara karşı duyarlıdır/çözüm üretir.
2. Evrensel sorunlara karşı duyarlıdır/çözüm üretir.
3. Yerel ve evrensel sorunları çözümede aktif olarak katılımcı olur.
4. Yerel ve evrensel sorunlara karşı yeni projeler üretir.
5. Yerel ve evrensel sorunlara karşı yeni projelerde aktif olarak rol alır/ işbirliği içinde çalışır.
6. Projeleri yürütürken hem proje içinde hem de proje dışında etkili iletişim kurar.
7. Panel, konferans, kongre, sempozyum gibi bilimsel etkinliklere izleyici, konuşmacı ya da düzenleyici olarak katılır.
8. Öz değerlendirme becerilerini geliştirir.
9. Bütün bu etkinliklerde yaratıcı düşünme becerilerini kullanır. (Gazi Üniversitesi THU Yönergesi, 2010).

Üniversitelerin; "bilimsel araştırma" ve "eğitim-öğretim" işlevlerinin yanında üstlendiği bir diğer temel görevi de "topluma hizmet işlevi" dir. Bu sayede eğitim fakültelerinde çağdaş ve bilimsel eğitimin sürdürülebilirliği sağlanmaktadır (Akçamete, 2006). Eğitimin genel amacı; bilgiyi araştıran ve bulan, bulduğu bilgiyi öğrenen ve öğrendiği bilgiyi de toplumun iyiliği amacıyla kullanan sorumluluk sahibi bireyler yetiştirmektir.

Bu bakımdan ele alındığında geleceğin öğretmeni olan öğretmen adaylarının toplumsal değerlerin bilincinde, bu değerlere duyarlı ve saygılı olarak yetiştirilmesinde Topluma Hizmet Uygulamaları dersi önem taşımaktadır. Bugün THU eğitimi alan öğretmen adaylarının gelecekte kendi öğrencilerine de toplumsal bilinci kazandırmak ve toplumsal değerlerin bir parçası olmak bakımından rol model olacağı göz ardı edilmemelidir.

Bu çalışmanın amacı ilköğretim Matematik Öğretmen adaylarının “Topluma Hizmet Uygulamaları” dersi kapsamındaki değer eğitimine yönelik kazanımlarını belirlemek ve tartışmaktır. Bu amacı gerçekleştirmek üzere aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1.İlköğretim Matematik Öğretmen adaylarının “Topluma Hizmet Uygulamaları” dersinin uygulanışı hakkındaki görüşleri nelerdir?

2.İlköğretim Matematik Öğretmen adaylarının “Topluma Hizmet Uygulamaları” dersi kapsamındaki değer eğitimine yönelik kazanımları nelerdir?

Yöntem

Bu çalışmada yöntem olarak eylem araştırması (action research) kullanılmıştır. Fraenkel ve Wallen (2006) eylem araştırmasını “bir problem durumuna yönelik çözüm üretmek ya da bir uygulama hakkında bilgi vermek amacıyla bilgi toplamak için yapılan araştırma” olarak tanımlamaktadır.

Araştırmada öğretmen adaylarından nitel veriler toplanmıştır. Bu amaçla öğretmen adaylarının “Topluma Hizmet Uygulamaları” dersi kapsamında hazırladıkları proje dosyaları, etkinliklerin uygulanma sürecinde tuttıkları etkinlik günlükleri incelenmiş ve öğretmen adaylarına açık uçlu sorulardan oluşan yarı-yapılandırılmış görüşme formları verilerek “Topluma Hizmet Uygulamaları” dersi ile ilgili görüşleri alınmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın örneklemini 2010-2011 eğitim - öğretim yılında Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi ilköğretim matematik öğretmenliği ana bilim dalında öğrenim gören ve Topluma Hizmet Uygulamaları dersini alan 81 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Katılımcıların cinsiyete göre dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	N	%
Kız	54	%67
Erkek	27	%33
Toplam	81	%100

Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veriler öğretmen adaylarının “Topluma Hizmet Uygulamaları” dersi kapsamında hazırladıkları proje seçki dosyalarından ve etkinliklerin uygulanma sürecinde tuttıkları etkinlik günlüklerinden elde edilmiştir. Seçki dosyalarında bulunması gereken formlar ve belgeler “Topluma Hizmet Uygulamaları Dersi Yönergesi”nde belirlenmiş olup öğrencilere bu yönerge esas alınarak bildirilmiştir. Etkinlik günlüklerine ise projenin hazırlanması ve uygulanması sürecindeki görüşlerini not etmişlerdir. Ayrıca dönem sonunda “Topluma Hizmet Uygulamaları” dersini alan öğretmen adaylarına açık uçlu sorulardan oluşan yarı-yapılandırılmış görüşme formları verilerek “Topluma Hizmet Uygulamaları” dersi ile

ilgili görüşlerini yazılı olarak belirtmeleri istenmiştir. Görüşme formu "Topluma Hizmet Uygulamaları Dersi Yönergesi" dikkate alınarak hazırlanmış ve "Topluma Hizmet Uygulamaları" dersini veren 3 öğretim üyesinin görüşlerine başvurulmuştur. Görüşme formları öğretmen adaylarının "projelerin uygulanma sürecine ilişkin görüşleri", "projeler sayesinde neler öğrendikleri", "projenin ne tür yararlar sağladığı", "proje sonrasında ne tür tutum ve değerlerinin geliştiği", "edindikleri deneyimleri hayatlarında nasıl kullanacakları", "proje sürecinde ne tür sorumluluklar üstlendikleri" konusunda sorular içermektedir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Yıldırım ve Şimşek (2003), araştırma sonuçlarının geçerli olmasının araştırmacının ölçmek istediği veriyi, kullandığı araçla gerçekten ölçüp ölçemeyeceğine ilişkin; güvenilir olmasının ise elde edilen bilgilerin tekrarlanabilir olmasıyla ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Ancak nitel araştırmalarda gerçekler bireylere ve içinde bulunulan ortama göre sürekli değişim göstermektedir. Bu nedenle nitel araştırmalarda güvenirlilik kapsamında alınması gereken önlemler vardır ve bu önlemler araştırmacının araştırmanın çeşitli aşamalarında kullandığı stratejilerini daha belirgin hale getirmesine yöneliktir.

Bu çalışmada Yıldırım ve Şimşek (2003)'in ifadelerinden yola çıkılarak, geçerlik ve güvenirliliği artırmak amacıyla aşağıdaki önlemler alınmıştır.

1) Araştırmanın iç geçerliğinin sağlanabilmesi amacıyla görüşme formları geliştirilirken ilgili alan yazın incelemesi sonucunda konu ile ilgili olarak hazırlanan kavramsal bir altyapı dikkate alınmıştır. Öğretmen adaylarının etkinlikler ile ilgili görüşleri proje seçki dosyaları, etkinlik günlükleri ve yarı yapılandırılmış görüşme formları yardımıyla toplanarak verilerin 3 farklı yoldan teyidi sağlanmıştır.

2) Araştırmanın dış geçerliğini artırmak için araştırma süreci ve bu süreçte yapılan uygulamalar ayrıntılı bir şekilde açıklanmaya çalışılmıştır. Bu bakımdan araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplama süreci, verilerin analiz edilmesi ve yorumlanması ayrıntılı bir biçimde açıklanmıştır.

3) Araştırmanın iç güvenirliliğini (tutarlılığını) artırmak amacıyla bulguların aktarılmasında doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Bununla birlikte yarı yapılandırılmış formlarla elde edilen veriler her üç araştırmacı tarafından ayrı ayrı kodlanmış ve kodlamalar karşılaştırılarak ortak olarak kodlanan terimler belirlenmiştir.

4) Araştırmanın dış güvenirliliğini artırmak amacıyla araştırmacılar, uygulanma sürecini ayrıntılı bir biçimde açıklamışlardır. Ayrıca elde edilen ham veriler ve kodlamalar başkaları tarafından incelenebilecek şekilde araştırmacılar tarafından saklanmaktadır.

Topluma Hizmet Uygulamaları Dersinin Uygulama Süreci

Bu çalışma kapsamındaki öğrencilere atanan proje danışmanı (araştırmacılardan birisi), dönem başında sorumlu olduğu öğretmen adaylarına "Topluma Hizmet Uygulamaları" dersinin amacı, genel ilkeleri, yapılması beklenen

çalışmalar, projelerin kapsamı ve dersin değerlendirme ölçütleri hakkında bilgi vermiştir. Proje konuları, öğretmen adayları tarafından özgün olarak önerilen konular arasından proje danışmanı tarafından seçilmiştir. Proje ekipleri, proje danışmanları başkanlığında 12 hafta boyunca haftada 1 saat toplanmış ve yaptıkları çalışmalar, karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri üzerinde tartışmışlardır. "Topluma Hizmet Uygulamaları" dersi kapsamında ilköğretim matematik öğretmen adayları 12 hafta boyunca haftada 2 saat üniversitelerin kampüsleri dışındaki yerlere, köylere, kasabalara giderek gönüllü olarak yardım, etkinlik, proje ve organizasyonlar yapmışlardır. Bu araştırma kapsamında öğretmen adaylarının gerçekleştirdikleri proje etkinliklerine Tablo 2 'de yer verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmen Adaylarının Gerçekleştirdikleri Proje Etkinlikleri

Yapılan Proje Etkinlikleri
1 Görme Engelliler Okulu öğrencilerine kitap okunması ve oyun oynanması
2 Çocuk Esirgeme Kurumunda kalan çocuklarla ders çalışması ve eğlence düzenlenmesi
3 Birleştirilmiş sınıfları olan köy okullarına kütüphane oluşturulması; 23 Nisan etkinlikleri için köy okulu öğrenci ve öğretmenleri ile ortak hazırlık ve kutlama yapılması
4 Huzurevi'nde yaşlılarla vakit geçirilmesi ve onlar için eğlence düzenlenmesi
5 Gazi Üniversitesi Hastanesi İlköğretim Okulu (Hasta çocuklar eğitim görmekte)'nda tedavi gören hasta çocuklarla ders çalışması ve oyun oynanması
6 Gazi Üniversitesi Hastanesi Onkoloji Bölümü'ndeki kanser hastalarının ziyaret edilmesi
7 Ağaç Dikme Etkinliği
8 Kızılay'a Kan Bağışı yapılması

Bu etkinlikler ile öğretmen adaylarının hedef kitlenin içinde bulunduğu olumsuz veya yetersiz koşullarına dair farkındalıklarının oluşması ve öğretmenlik mesleğinin adanmışlık değerleri ile gerçekleştirilebileceğine dair algılarının gelişmesi beklenmektedir. 12 haftalık bu sürecin sonunda her proje ekibi, "Topluma Hizmet Uygulamaları" dersi kapsamında ve proje planı doğrultusunda yapılan etkinliklerle ilgili bir seçki dosyası hazırlamıştır. Öğretmen adayları etkinliklerin uygulanma sürecine ilişkin etkinlik günlükleri tutmuşlardır. Ayrıca 12 haftalık süreç sonunda görüşme formlarını doldurmaları istenmiştir.

Bulgular

Bu bölümde bulgulara, araştırma problemlerine ayrı ayrı cevap verecek şekilde alt başlıklar halinde yer verilmiştir.

1. İlköğretim Matematik Öğretmen adaylarının Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin uygulanışı hakkındaki görüşleri

1.1. Ağaç dikme etkinliğine katılan öğrenci görüşleri:

Ö1: “Topluma elimizden geldiğince en iyi nasıl faydalı olabileceğimizi düşündüğümüzde biz bu kararı uyguladık. Hem kendimiz mutlu olduk hem de toplumun yararına bir şeyler yapmanın huzurunu yaşadık.”

Ö2: “Bir fidan dikmek insanlığın geleceği için bir iyilik yapmak demek. Biz bu etkinlikte 6500 fidanın toprakla buluşmasına tanıklık ettik. Öğretmen olduğumuzda biz de öğrencilerimizin bu sorumluluğu paylaşmalarına ve onların da fidan dikmelerine öncülük edebiliriz. Herkesin bir ağacı olmalı...”

Ö3: “Bu şekilde topluluklarla düzenlenen etkinliklerin toplum için faydalı olduğunu fark ettim. Toplumda bu tür etkinliklere daha fazla yer verilmesi gerektiğini düşünüyorum.”

1.2.Kızılay’a Kan Bağışı yapan öğrencilerin görüşleri:

Ö4: “İnsanlara faydamın dokunduğunu hissettim. Kan veriyorsunuz ve belki de bu sayede birinin hayatını kurtarıyorsunuz. Bundan daha güzel ne olabilir ki. Çevremdeki kişileri de artık kan vermeleri konusunda teşvik ediyorum.”

Ö5: “Sizin verdiğiniz kanla bir kişinin hayatı kurtuluyor, bundan güzel ne olabilir.”

Ö6: “Ne yazık ki yapılan kan bağışları az ve yetersiz. Bunun için insanlara örnek olmak lazım. Ben kendim kan verdikten sonra çevremdekileri de bu konuda duyarlı olmaları için bilinçlendiriyorum.”

1.3.Birleştirilmiş sınıfları olan köy okullarına kütüphane oluşturan; 23 Nisan etkinlikleri için köy okulu öğrenci ve öğretmenleri ile ortak hazırlık ve kutlama yapan öğrenci görüşleri:

Ö7: “Bir öğretmen adayı olarak ihtiyacı olan bir okula yardım etmek, öğrencileri dinlemek, onlarla vakit geçirmek gerçekten çok anlamlıydı. Belki de ileride bizim okulumuz da böyle bir durumda olacak. Toplumda ihtiyaç sahibi kişi ve kurumlara yardım etmek bir sorumluluk bence...”

Ö8: “Bu etkinlik kendimi iyi hissetmemi sağladı. Kütüphane oluşturulduktan sonra çocukların bize teşekkür etmesi ve o kitaplardan yararlanacak olmaları beni çok mutlu etmişti.”

Ö9: “Böyle bir ziyaret benim için ilkti, aynı zamanda oradaki öğrenciler içinde. Her ne kadar bir köy okulu olsa da Ankara sınırları içinde bir okulun bu koşullarda olmasını insan aklı zor kabul ediyor. Değişik kademelerdeki öğrencilerin bir arada eğitim görmesini hikâye gibi dinler, filmlerde görürdüm hep. Bu gerçekle karşılaşmamı sağladı haymanaya gitmemiz. Oradaki çocukların mutluluğu, yüzlerindeki gülümseme her şeye değerdi. O kadar içtenlerdi ki. Tahmin ediyorum bundan sonra okullarına onlar için gelen birilerini bekleyecekler. Ayrıca çocuklarımız zaten okumayacak diyen birilerinin çocuklarını eğitmek, onları adam etmeye çalışmak bir hayli zor olsa gerek. Bu noktada Lale öğretmeni kutluyorum. Bizlere de tecrübelerinden bahsetti. İleride bana ışık tutacağına inandığım güzel şeyler öğrendim. Hocam size de böyle bir fırsatı bize sunduğunuz için teşekkür ederim.”

Ö10: “Minicik bir köy var uzakta ; Haymanada
Elli kişi ya vardır ya yoktur bu topraklarda
Hevesle bizi bekleyen on öğrenci Karaömerli okulunda
Meraklı gözler bizi süzerken çıt çıkmayan sınıfta
Elleri yüzleri kirli belki ama yürekleri temiz bu çocuklarda;
Taa içimize işleyecek sevgi nasıl belirdi bir anda?
Başta belki de eğlencesine olan bu yolculukta
Uğur böceği, kedi çizip; kitapları bırakıp dönecektik hayatlarımıza
Lütfen gitmeyin bir daha gelin sözleri çocukların dudaklarında
Ummazdık hayatın gerçekleriyle karşılaşacağımızı Ankara'nın ortasında
Teşekkürler Mehmet Bulut! Gülen yüzler oldu katkılarınızla...”

1.4.Gazi Üniversitesi Hastanesi İlköğretim Okulu(Hasta çocuklar eğitim görmekte)'nda tedavi gören hasta çocuklarla ve Gazi Üniversitesi Hastanesi Onkoloji Bölümü'ndeki kanser hastalarıyla ilgili etkinlik hazırlayan öğrencilerin görüşleri:

Ö11: “Çocuklarla yaratıcı drama etkinlikleri yaptık. Hayvanları sevme, koruma, onların da birer canlı olduğunu unutmayıp, korumamız ve güzel davranmamız gerektiğini amaçlayan etkinlikler. Çocuklar gerçekten çok yaratıcı davrandılar ve mutlu oldular. Onlara tüm canlılara saygı duymayı öğretmek için bir şeyler planladık.”

Ö12: “Hastanelerde tedavi gören çocukların maddi ve manevi olarak herkesin yardımına ihtiyaçları var. Bu konuda bilinçli olup toplumun da bilinçlenmesine öncülük etmemiz gerekiyor. Aynı sıkıntıları başka bir zamanda biz de yaşayabiliriz.”

Ö13: “Çocuk hastanesini ve onkoloji bölümlerini ziyaret için ilk gidişimizde psikolojik olarak çok kötü olduk. Bazı hastaların ziyaret edilmesi bile yasaktı. Hasta yakınlarıyla sohbet ettik. Ayladır orada olanlar vardı. Aileleri de hastalar gibi zor dönemden geçiyor. Çocuklar hasta olduklarının bile farkında değiller. Ama çok sıkılmışlar, bir güler yüz, oyun oynayacak bir arkadaş arıyorlar. Azıcık da olsa onlara moral verebilmek çok güzel bir duygu.”

1.5.Huzurevi'de etkinlik düzenleyen öğrencilerin görüşleri:

Ö14: “Huzurevi ziyaretimde toplumumuzdaki bozuk ve düzensiz aile yapısının üzücü sonuçlarıyla karşılaştım. Bu etkinlikle şunu fark ettim ki topluma hizmet aileden başlar. İnsanın kendi ailesinden başlayarak topluma hizmet etmesi ve sahip olduğu manevi değerleri yitirmemesi toplumun ayakta durması için çok önemli.”

1.6. Görme Engelliler Okulu öğrencilerine kitap okuyan ve oyun oynayan öğrencilerin görüşleri:

Ö15: “Bu etkinlik sayesinde engelli kardeşlerimizin gelişimine katkı sağlayarak bizim için ve toplum için değerli olduklarını hissettirmiş olduk.”

1.7. Çocuk Esirgeme Kurumunda kalan çocuklarla ders çalışan ve eğlence düzenleyen öğrencilerin görüşleri:

Ö16: “Ziyaretimizin kimsesiz çocukları ne kadar mutlu ettiğini gördük. Onlar da bu toplumun çocukları ve geleceği. Onların da sevgiye ve ilgilenilmeye ihtiyacı var. Bu tür ziyaretleri herkesin sık sık yapması lazım.”

2. İlköğretim Matematik Öğretmen adaylarının Topluma Hizmet Uygulamaları dersi kapsamındaki değer eğitime yönelik kazanımları

“Topluma Hizmet Uygulamaları” dersinin eğitim kazanımları arasında öğretmen adaylarının yerel ve evrensel sorunlara karşı duyarlı olması ve bunlar için çözüm üretmesi öngörülmektedir. Bu çalışma kapsamında üretilen yeni projelerde aktif rol alan öğretmen adayları etkili iletişim, öz değerlendirme, yaratıcı düşünme becerilerini geliştirirken değer eğitimi kavramını da içselleştirmişlerdir.

Öğretmen adaylarının proje seçki dosyaları, etkinlik günlükleri ve görüşme formları incelendiğinde topluma hizmet uygulamaları dersi kapsamında toplumsal değerlerin farkına vardıkları gözlemlenmiştir. Yapılan projeler öğretmen adaylarının yardımsever, iyi insan, iyi vatandaş olma; paylaşımcı ve hoşgörülü olma; saygılı olma; sorumluluk sahibi, samimi ve adil olma; toplumsal sorunlara karşı duyarlı olma gibi değerlerini ortaya çıkarmıştır. Ayrıca öğretmen adayları aktif rol aldıkları bu proje etkinlikleri sayesinde gelecek nesillere toplumsal değerlerin kazandırılmasında rol model olacaklarını belirtmişlerdir.

Tartışma ve Öneriler

Bu araştırma ortaya çıkarmıştır ki “Topluma Hizmet Uygulamaları” dersi kapsamında ilköğretim matematik öğretmen adaylarının değerler konusundaki eğitimi ile yerel ve evrensel değerler oluşturulabilir ve değerleri davranış haline getiren ilköğretim matematik öğretmenleri yetiştirilebilir.

Öğretmen eğitiminde ahlaki ve kültürel değerlerimiz ile vatanseverlik, iyilik, doğruluk, temizlik, çalışkanlık, paylaşımcı ve hoşgörülü olma, yardımsever olma gibi değerlerin özümsemesinde adayların projeleri bu amaçlara uygun olarak planlayıp gerçekleştirmesi gerekmektedir.

“Topluma Hizmet Uygulamaları” dersi projelerinde birçok etkinliğe yer verilebilir. Her bir etkinlik proje tabanlı bir yaklaşımla tasarlanırken proje bazında paylaşma, dayanışma, disiplinler arası yapılan projelerle ortak değerlerin gelişimi sağlanabilir.

Öz düzenleme becerileri gelişmiş, düşünceli, saygılı, güvenilir, adil, sorumlu, iyi öğretmenlerin yetiştirilmesi en az matematik öğretimi kadar önemli ve

gereklidir. Değerler eğitimi öğretmen adayları için yaşam boyu gerekli olan bir eğitimidir. Değerleri önemsemeyen ve bu değerlere uymayan öğretmen adayları, yetişkin olduklarında problemler yaşayabilirler. Öğretmen eğitiminde “Topluma Hizmet Uygulamaları” dersi ile değer eğitiminin etkili olarak gerçekleştirilebilmesi için iyi hazırlık yapılmış planlı etkinliklere, paylaşıma dayalı bir uygulama sürecine ve performansa dayalı ölçme ve değerlendirme aşamalarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Kaynakça

Akbaş, O. (2008). “Değer Eğitimi Akımlarına Genel Bir Bakış”. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6 (16), 9-27.

Akçamete, G. (2006). *Eğitim Bilimleri Bakış Açısıyla Eğitim Fakülteleri ve Topluma Hizmet İşlevi Çalıştayı*. Dinçer, (Editör). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 200.

Atlanta Service-Learning Conference (1970). *Atlanta Service-Learning Conference Report*. Alınan yer www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/recordDetail?accno=ED072718

Duman, T., Karakaya, N. & Yavuz, N. (2001). *Vatandaşlık Bilgisi*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

Fraenkel, J. R. ve Wallen, N. E. (2006). *How to design and evaluate research in education (6th ed.)*. Boston: McGraw Hill.

Gazi Üniversitesi Topluma Hizmet Uygulamaları Yönergesi (2010). Alınan yer www.gef.gazi.edu.tr/ortak_dersler/THU_yonergeyeni.doc

Kanad, H. F. (1951). *Deneysel Pedagoji II*. Ankara: Örnek Matbaası.

Kelley, T. (2003). *Character education, natural law, human happiness & success*. Alınan yer www.drTomKelly.com

Kerschesteiner, G. (1954). *Karakter Kavramı ve Karakter Terbiyesi*. Kanad, H. F. (Çeviri). Ankara: Örnek Matbaası.

Lickona, T. (1992). *Educating for character (How our schools can teach respect and responsibility)*. New York: Bantam Books.

Milli Eğitim Bakanlığı. (1973). *1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu*. Alınan yer <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/88.html>

Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe Sözlük*. Alınan yer www.tdk.gov.tr/tr/wuclar/t.ashx

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2003). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yüksek Öğretim Kurumu. (2011). Öğretmen Yetiştirme Türk Milli Komitesince önerilen 17.02.2001 tarihli YÖK toplantısında uygun görülen ve Tüm Eğitim Fakültelerine Gönderilen THU Yönergesi - 1217 sayılı, THU Yönergesi Konulu YÖK Gönderisi, resmi evrak.